

JIDDU KRISHNAMURTI

Viața eliberată

Traduceri din limba engleză:

BUCURA DUMBRAVĂ

SILVIU RUSU & REMUS SILVIANU

EDITURA HERALD
București

Cuprins

Cuvânt înainte	5
----------------	---

Partea întâi

LA PICIOARELE ÎNVĂȚĂTORULUI	15
REGATUL FERICIRII	34
IZVORUL DE ÎNȚELEPCIUNE	64
CINE ADUCE ADEVĂRUL	91
PRIN CE AUTORITATE	100
CĂRAREA	126
VIAȚA ELIBERATĂ	155

Partea a doua

CUVÂNTĂRI ROSTITE LA OMMEN (1937)	195
CUVÂNTĂRI ROSTITE LA OMMEN (1938)	234

Cuvânt înainte

„Totdeauna am fost un răzvrătit, încă de când eram copil; nimic nu mă mulțumea. Ascultam, observam, voiam ceva mai presus decât simple fraze, decât vraja cuvintelor. Nu voiam să mă bizui pe nimeni...”

J.K.

Krishnamurti a rămas în Madanapalle, satul său natal din India, până la vârsta de 13 ani. Împrejurări favorabile l-au scos din cadrele strâmte ce ar fi îngreunat sau poate ar fi zădărnicit cu totul evoluția lui spirituală. Din mediul stagnant al ortodoxismului brahman-hinduist, el a ajuns într-un loc, unde, ca la o răscruce de vânturi, se întâlneau oameni și idei din toate părțile lumii. Acest loc era Adyar; aici își avea sediul central o societate mondială cunoscută sub numele de „Societatea Teosofică”.

Aici Krishnamurti a fost inițiat în doctrina teosofică. I s-a vorbit, bineînțeles, despre Maeștri ca ideal de perfecțiune și i s-a explicat de asemenea și necesitatea unui antrenament moral pentru a deveni discipolul unui Maestru. Prin discipolat doctrina teosofică i-a înfățișat vechiul său ideal sub o formă mai rațională și mai apropiată, iar Krishnamurti a îmbrățișat ideea cu entuziasm. S-a dedicat cu atâta hotărâre practicii, încât a atins în scurt timp nivelul necesar și a devenit discipol.

Învățăturile Maestrului său el le-a notat zi de zi și a alcătuit din ele un volumaș intitulat *La picioarele Învățătorului*, pe care l-a publicat sub pseudonimul „Alcyon”. Krishnamurti avea 14

ani când a scris această cârtică. El afirmă în introducere că învățăturile expuse nu îi aparțin, ci sunt ale Maestrului care l-a instruit. Acest opuscul e valoros în primul rând prin conținutul lui; apoi, pentru că în el s-a cristalizat perfect concepția teosofică referitoare la modalitatea prin care omul poate să evolueze - concepție pe care și-o însușise și Krishnamurti în perioada aceea.

La picioarele Învățătorului este o expunere sistematică a calităților necesare pentru a fi acceptat ca discipol de către un Maestru. După cum afirmă teosofii, Maeștrii Înțelepciunii pretind ca aspirantul să posede un anumit nivel de evoluție, să se fi eliberat de anumite defecte și să fi dezvoltat anumite calități. Prin urmare, eliminarea defectelor și dobândirea unor însușiri înalte constituia scopul cel mai urgent și mai important și totodată singura cale posibilă pentru evoluția spirituală. În Occident, oamenii nu se ocupă în mod deliberat și sistematic de evoluția lor spirituală, nici de formarea lor etică și morală, și nici de modelarea caracterului. Ei lasă ca întâmplarea să le prezinte ocazional incidente și evenimente pentru a reflecta și a se forma. În Orient (mai ales în cel hindus) educarea sufletească se face sistematic, cu aceeași grijă cu care în școlile vestice se face antrenamentul corpului prin sport sau exersarea copilului care vrea să devină muzician.

Modul de expunere este didactic. Maestrul vorbește elevului la persoana a doua, enumerând, fără a da vreo explicație, ce trebuie și ce nu trebuie făcut. Se presupune că elevul va avea în minte neconținut învățăturile date pentru a le aplica imediat circumstanțelor în care îl plasează viața. Cu timpul acestea vor fi asimilate în așa măsură, încât vor deveni însușiri proprii ale elevului.

Teosofii se lasă conduși chiar și în prezent de spiritul și de litera acestei cărți. Krishnamurti însă, urmând calea evoluției sale, s-a detașat de concepțiile din ea la scurt timp după apariție; cartea aceasta nu mai exprimă gândirea sa ulterioară.

Tendința aceasta reiese mai clar din următoarele cărți ale lui Krishnamurti: *Spre discipolat* și *Prin ce autoritate*. Aici, ca și în *La picioarele Învățătorului*, problema centrală o reprezintă evoluția spirituală. Și totuși, ce deosebire de atitudine! În prima carte cititorul se presupune a fi în situația unui elev, căruia un învățător îi înșiră principii și reguli de bună conduită, cu toată blândețea dar și cu toată autoritatea catedrei. Elevul nu are încă dezvoltate resursele mentale și sufletești proprii și de aceea nu i se cere decât ascultare și conformare. Să nu uităm că Alcyon nu avea decât 14 ani când a scris cartea.

În următoarele cărți el nu mai are un maestru care, de pe un plan superior de înțelegere, să-și conducă elevul aflat pe un plan inferior. Avem un grup de prieteni care - situându-se toți pe același nivel - caută împreună un țel și o cale. Ei sunt în jurul vârstei de 25 ani, câțiva ceva mai mari, și nu se mai lasă conduși decât de propriile înzestrări, mentale și sufletești. Krishnamurti nu face enunțuri autoritare, ci își expune vederile doar ca păreri personale. Libertatea aceasta, spre deosebire de didacticismul din *La picioarele Învățătorului*, este primul lucru care se remarcă.

Cărțile nu ne arată la Krishnamurti o concepție statică, ci ni-l înfățișează evoluând. El își lărgeste viziunea în decursul convorbirilor, sub ochii cititorului; își deschide perspective noi și reperaază unele puncte din concepția lui definitivă de mai târziu. În același timp cărțile vibrează de un entuziasm care se transformă în hotărâri. Același entuziasm dă, mai târziu, prospețime gândirii mature a lui Krishnamurti.

Krishnamurti a pornit singur, pe drumuri neumblate, în căutarea scopului final. El nu știa care este acel scop, nu știa ce se află înaintea sa. Știa doar că mijloacele încercate până în acel moment nu erau eficace, iar drumul pe care l-ar fi dus nu era

cel adevărat. Văzându-se singur, cu toate „îndreptarele” abandonate, el a fost nevoit să se orienteze din nou. Dar în noua orientare nu putea să mai conteze pe experiența antecesorilor, nici pe principiile hinduse sau teosofice; cine pătrunde pe un teren necercetat nu poate avea altă îndrumare decât propria sa experiență; nu poate avea alt îndreptar decât propria sa înțelegere. Așa a procedat și Krishnamurti.

Tendința de a cerceta și a înțelege a existat la el încă din primii ani ai copilăriei. Grație acestei înclinații și refuzului de a nu accepta decât ceea ce poate fi înțeles, el a evitat să fie atras iremediabil în labirintul misticismului hindus și al iraționalului. Aceeași nevoie organică de a înțelege pozitiv și complet l-a condus până la deplina realizare a adevărului, fiindcă înțelegerea nu poate fi satisfăcută de un rezultat parțial.

„Eu am fost multă vreme un răzvrătit - scrie el în *Viața eliberată* - un răzvrătit împotriva tuturor lucrurilor, împotriva autorității altora, împotriva cunoștințelor altora; nu am voit să primesc nimic drept adevăr până când nu am găsit Adevărul eu însumi. Nu m-am împotrivit niciodată ideilor altora; nu am vrut să primesc însă autoritatea lor și teoria lor despre viață.

Și cât timp nu am fost în această stare de revoltă, cât timp nu am fost nemulțumit de toate lucrurile, de toate crezurile, de toate dogmele și de toate credințele, nu am fost în stare să găsesc adevărul. Cât timp nu am fost în stare să distrug aceste lucruri prin continue și susținute eforturi de a înțelege ce se ascunde în spatele lor, nu am putut atinge Adevărul pe care-l căutam. Firește, nu mă gândeam la toate aceste lucruri când eram tânăr, ele s-au lămurit în mine pe urmă, automat. Acum însă, pot pune toate întâmplările vieții la locul lor adevărat, și pot vedea cum m-am dezvoltat spre a-mi atinge țelul și cum am devenit, eu însumi, țelul”.

Realizarea lui Krishnamurti nu a fost un miracol, nici o iluminare subită, nici rezultatul unei revelații speciale. Ea s-a în-

făptuit treptat și a fost rezultatul normal și firesc al eforturilor sale neîncetate. Au fost încercări grele cum singur mărturisește: „Cine s-a rătăcit pe o noapte întunecoasă și vede o lumină îndepărtată, acela, cu picioarele însângerate, printre mlaștini, piedici, greutatea de tot felul, își croiește drumul spre acea lumină, pentru că știe că lumina indică o locuință omenească. Astfel am umblat și am luptat eu spre acea lumină care era țelul meu, care este țelul întregii omeniri, fiind omenirea însăși”.

În sfârșit, în anul 1926, după un efort de cincisprezece ani, Krishnamurti a izbutit să ajungă la scopul suprem, fără a se înstrăina totuși de lume și de oameni; dimpotrivă, îl vedem încă și mai apropiat, pentru că el nu s-a închistat într-o abstracțiune, într-un sistem filosofic uscat. Realizarea lui nu se datorește unei cauze transcendente, nici unei influențe miraculoase și de neînțeles, ci propriilor sale eforturi și propriei sale înțelegeri. Nici nu este o reușită rezervată doar unor talente excepționale. Tot în *Viața eliberată* el spune în acest sens: „Am hotărât să găsesc prin mine însumi scopul vieții și l-am găsit fără ajutorul nimănui. Am pătruns în acea mare a eliberării și fericirii unde nu există mărginire, nici negare, fiindcă este desăvârșirea vieții. Pentru că după o lungă călătorie înspre desăvârșire am ajuns la această desăvârșire și am statornicit-o în inima mea, și pentru că sufletul meu este acum liniștit și ca flacăra pe veci eliberat, vreau să dau tuturor din înțelegerea mea”.

Vestea despre realizarea lui Krishnamurti s-a răspândit foarte repede. Membrii Ordinului Stelei considerau că visul lor s-a realizat și Învățătorul Lumii s-a manifestat. Ei priveau evenimentul dintr-o perspectivă religioasă și se așteptau la orice minune posibilă și imposibilă; în orice caz, cu toții năzuiau la împlinirea multor dorințe și aspirații proprii.

Krishnamurti însă se situa pe o poziție exact contrară. Pentru el realizarea însemna un eveniment subiectiv și personal, un act

de înțelegere și nicidecum un act obiectiv de natură ocultă, manifestat printr-o minune. Beneficiul realizării sale nu putea fi trecut, ca un har divin, asupra altora. Nu pogorâse nici un învățător al Lumii, ci doar el, Krishnamurti, reușise să își elibereze înțelegerea de orice îngrădire. Prin acest act el a înțeles că lumea fenomenală are ca esență o unică Viață vie și această viață este suprema și ultima realitate, ea este Maestrul suprem, Învățătorul Lumii.

Krishnamurti s-a întâlnit cu membrii Ordinului prima oară după realizare, la „tabăra din Ommen” în vara lui 1926. Ommen este o așezare din nordul Olandei, aproape de granița germană. O tabără dura de obicei 7-10 zile în cursul cărora Krishnamurti ținea zilnic o cuvântare mai lungă dimineața și alta mai scurtă, seara, în jurul unui „foc de tabără”. Auditoriul nu era pasiv ci pune întrebări, fie întrerupând spontan pe vorbitor, fie prezentând întrebările în scris în cursul zilei. Între Krishnamurti și auditoriu se crea astfel un contact direct și un continuu schimb de idei, ceea ce menținea subiectul conferințelor în centrul interesului comun. În privința aceasta, Krishnamurti se aseamănă mai degrabă cu Socrate decât cu alți filosofi.

Cuvântările intitulate *Regatul Fericirii* au fost rostite în fața unui auditoriu relativ restrâns. Era în iulie 1926 iar la Ommen, în Olanda, se făceau pregătiri intense pentru tabăra de vară ce se organiza acolo în fiecare an. În fața câtorva mii de oameni, în perioada acestor pregătiri, Krishnamurti a vorbit în termeni exuberanți despre noua Fericire.

„Doresc să vă împărtășesc. dacă voi reuși, o serie de idei cu care să vă ocupați și care să vă dea o concepție deslușită și inteligentă despre adevărata viață spirituală... Doresc să trezesc, dacă voi putea, în fiecare din voi, această Voce care să vă conducă de-a lungul drumului ce voiți să urmați, ceea ce înseamnă propria

viață, calea propriei creații. Căci atâta timp cât ascultați de această Voce, de această intuiție, nu puteți greși; numai încercând să urmați ordinele, ideile, viziunile altora, mergeți greșit... În loc de a fi omul mediocru, cultivând această Voce veți descoperi căi noi în viață și nu veți mai fi târâți fără țință de-a lungul cărării altora.”

La câteva zile după terminarea ciclului de cuvântări intitulat *Regatul Fericirii*, a început tabăra de vară propriu zisă, ca al treilea congres al Ordinului Stelei. O mulțime de oameni a sosit de la mari depărtări ca să-l asculte pe omul în care ei vedeau pe Învățătorul Lumii. Krishnamurti le-a vorbit numai despre Regatul Fericirii, tot numai în general și fără o sistematizare, însă ceva mai concentrat decât se adresase primului grup. Cuvântările acestea au fost strânse într-o cărțuie intitulată *Izvorul de Înțelepciune*:

„Ambiția mea a fost să dobândesc Regatul Fericirii, acest regat care va fi dobândit de fiecare dintre noi, în care trebuie să locuim veșnic, cu toții. El nu se găsește într-o țară anumită, sau de-a lungul țărmurilor mării, sau undeva într-un loc departe de oameni. Așa cum generațiile de demult plecau la drum să caute comori, tot așa și voi trebuie să plecați la drum în căutarea acestei Fericiri. Trebuie să faceți apel la mintea și inima voastră pentru ca ele să vă descopere această grădină ascunsă, acest Regat al Fericirii care se află în fiecare din noi.

Nu este un Regat ascuns undeva foarte departe, nici un loc pentru care trebuie să călătorim până la capătul pământului. Va trebui să găsiți însăși cheia care deschide toate porțile cerului, toate grădinile extazului, aici, și această cheie este intuiția voastră și cu această cheie puteți intra și trăi veșnic în grădină. Dacă aveți această Voce, clară, desăvârșită și bine antrenată, Voce născută din multă experiență, din multe dureri, din multe extaze, multe plăceri și multe suferințe – dacă aveți această Voce per-

fecționată și cultivată și dacă această Voce este singurul stăpân căruia vă supuneți, atunci Regatul Fericirii este la îndemâna fiecăruia dintre voi”.

Cercetările lui Krishnamurti se mențin în domeniul realității practice, după cum și problemele cu care individul se confruntă țin de domeniul vieții practice și reale, de domeniul vieții de toate zilele. Se înțelege de la sine că trebuie recunoscute ca realități nu doar fenomenele materiale, ci și atitudinile și acțiunile omenești, precum și cauzele psihologice care le-au generat. Fenomenele psihice sunt deci realități. Cercetarea acestor realități psihologice necesită o minte suplă, care să știe să detecteze și să interpreteze fenomenele sufletești și să știe să se observe și să se interpreteze pe sine însăși. Cercetarea nu trebuie să treacă în speculație, nici în deducții, ci trebuie să fie un act de înțelegere a fenomenului. Astfel fiind, gândirea lui Krishnamurti rămâne concretă și realistă, deși operează în domeniul mental și emoțional; ea este departe de orice misticism și de orice sectarism religios.

Cuvântările lui Krishnamurti sunt expunerea unei experiențe reale, a unei realizări efective, sunt descoperirea unei stări de conștiință și nicidecum simple speculații filosofice. Krishnamurti vorbește despre o realizare care este culmea vieții omenești. Este eliberarea de iluzii și cunoașterea Realității; eliberarea de limitările impuse de lumea fenomenală și dobândirea unei viziuni neîngrădite. Este o stare pe care critica intelectului o recunoaște ca realitate, și în care se găsesc împlinite de asemenea și cele mai nobile aspirații. Este ceva ce visăm, de fapt, cu toții, dar nu îndrăznim să mărturisim.

Silviu Rusu

PARTEA ÎNTÂI

LA PICIOARELE ÎNVĂȚĂTORULUI

PRECUVÂNTARE

Mi s-a dat posibilitatea, ca unei surori mai mari, să scriu un cuvânt înainte pentru această cărticică, prima scrisă de un frate mai tânăr, tânăr cu trupul, dar nu cu sufletul. Învățăturile din ea i-au fost date de Învățătorul său care l-a pregătit pentru inițiere, și au fost notate din memorie, cu încetineală și sânguință.

Cea mai mare parte constituie o reproducere a cuvintelor Învățătorului; ceea ce nu este o reproducere absolut verbală, e un gând al Învățătorului, îmbrăcat în vorbele discipolului său.

Această carte este cel dintâi dar al său către lume. Să fie de ajutor altora, așa cum învățătura grăită i-a fost de ajutor lui – aceasta este nădejdea cu care o dăruiește. Dar învățătura nu poate rodi decât dacă este trăită, așa cum a trăit-o el, de când a cules-o de pe buzele Învățătorului său. Dacă pilda va fi tot atât de bine urmată precum învățătura, atunci, cititorului ca și scriitorului, li se va deschide Poarta cea mare, iar picioarele lor vor fi puse pe Cărare.

Annie Besant

Aceste cuvinte nu sunt de la mine; ele sunt ale Învățătorului care m-a luminat. Fără El n-aș fi putut face nimic, dar cu ajutorul Său am început să pășesc pe Cale. Dacă și tu vrei să pășești pe aceeași Cale, cuvintele pe care mi le-a spus îți vor fi de folos și ție, dacă le asculți.

Nu este de ajuns să spui că sunt frumoase și adevărate; omul care vrea să înainteze, trebuie să facă întocmai cum i s-a spus.

Cine este înfometat nu se mulțumește să privească la hrană și să cugete că e bună, ci trebuie să întindă mâna, să ia și să mănânce. Tot așa, nu e de ajuns să prinzi cu urechea cuvintele Învățătorului, ci trebuie să faci ceea ce spune, luând seamă la fiecare vorbă, la fiecare semn. Dacă treci cu vederea vreun semn sau vreun cuvânt, le-ai pierdut pentru totdeauna căci Învățătorul nu vorbește de două ori.

Este nevoie de patru însușiri ca să ții Calea; judecată, eliberare de dorințe, bună purtare, dragoste.

Voi încerca să spun ce mi-a transmis Învățătorul despre fiecare din ele.

I

Cea dintâi dintre aceste însușiri este judecata; prin aceasta se înțelege, de obicei, acea cumpănire între real și ireal, care duce pe om înspre Cale. Cuvântul cuprinde într-adevăr toate acestea, dar înseamnă și mai mult, și trebuie să ne slujim de discernământ nu numai la începutul Căii, ci la fiecare pas care îl facem pe ea, în fiecare zi și până la capătul ei.

Apuci Calea pentru c-ai aflat că nu poți găsi decât acolo lucrurile vrednice de câștigat. Oamenii fără știință muncesc pentru a strânge bogății și putere; dar aceste bunuri dăinuie cel mult timp de o singură viață fiind deci iluzorii. Există lucruri mai mari decât acestea – lucruri care sunt adevărate și trainice – și cine le-a văzut o dată nu le mai dorește pe celelalte.

Pe întregul pământ nu există decât două categorii de oameni; cei care au știința și cei care nu o au; și numai această știință are preț. Credința unui om, neamul din care se trage, sunt lucruri neînsemnate; ceea ce are o însemnătate reală este această știință, știința despre planul ce-l are Dumnezeu față de oameni.

Căci Dumnezeu are un plan, care este evoluția. Îndată ce omul l-a întrezărit și-l cunoaște bine, simte nevoia să lucreze în acest scop, să se identifice cu el, atât de mare este măreția și frumusețea lui. Deci, pentru că are știința, el se așează de partea Domnului, închinându-și viața, cu hotărâre, binelui, și împotrivindu-se răului, muncind pentru evoluție, iar nu pentru egoism.

Dacă acest om este de partea lui Dumnezeu, e totuna dacă este hindus, buddhist, creștin sau musulman, dacă este indian, englez, chinez sau rus. Cei care sunt cu Dumnezeu știu de ce sunt cu El, își cunosc datoria și încearcă să o împlinească; toți ceilalți încă nu știu ce trebuie să facă, și de aceea faptele le sunt adeseori necugetate, apucând pe drumuri fără ieșire, neînțelegând că toți sunt Unu, și că, prin urmare, doar ceea ce vrea cel Unic poate fi într-adevăr bun pentru toți. Ei urmează lucrurile părelnice în locul celor reale. Până nu vor fi învățat să facă deosebirea între aceste două lucruri, ei nu sunt de partea Domnului, și iată de ce judecata este primul pas ce trebuie făcut.

Dar, chiar după ce ai săvârșit alegerea, trebuie să-ți aduci aminte că realul și irealul au multe fețe; și trebuie să mai deosebești binele de rău, ceea ce este însemnat de ceea ce este lipsit de importanță, ceea ce este folositor de ceea ce nu este de trebuință, ceea ce este adevărat de ceea ce este mincinos, ceea ce este egoist de ceea ce este dezinteresat.

N-ar trebui să ne fie greu să alegem între bine și rău, pentru că cei ce vor să-l urmeze pe Învățător sunt doar hotărâți să slujească binelui, cu orice preț. Dar omul și trupul său sunt lucruri diferite, iar voința omului nu este întotdeauna în consonanță cu dorințele trupului. Dacă trupul tău dorește ceva, oprește-te și cugetă: oare ești într-adevăr tu care ai această dorință? Căci tu ești Dumnezeu și nu vrei decât ceea ce vrea Dumnezeu; trebuie să te cobori până în adâncimea ființei tale ca să-l găsești pe Dumnezeu în tine și să-I ascuți glasul, care

este glasul tău. Nu lua trupurile tale drept eul tău – nici trupul fizic, nici cel astral, nici cel mental. Fiecare dintre ele susține că este eul tău, spre a căpăta ceea ce dorește. Tu trebuie să le cunoști pe toate și să știi că ești stăpânul tău.

Când e necesar să îndeplinim o muncă, trupul fizic pretinde că-i trebuie odihnă, plimbare și băutură; și omul care nu are știința, își zice: „Eu am nevoie să fac aceste lucruri, și trebuie să le fac”. Dar omul care știe, zice: „Acela care dorește, nu sunt eu, și mai trebuie să aștepte”. Adesea, când am putea să sărim în ajutorul cuiva, trupul simte: „Ce greutate va fi asta pentru mine! S-o facă altcineva”. Dar omul răspunde sufletului său: „Nu mă vei împiedica să săvârșesc o fapt bună”.

Trupul este calul pe care călărești. De aceea trebuie să fii bun cu el și să-l îngrijești; nu trebuie să-l istovești, ci să-l hrănești cu băuturi și alimente curate, și să-l ții curat, fără cea mai mică prihană. Căci fără un trup cu desăvârșire curat și sănătos, nu vei putea începe munca grea a pregătirii, nu vei putea îndura necontenitele ei efortări. Dar corpul fizic trebuie să-ți fie mereu sub control, să nu depinzi de el. Și trupul astral are nenumărate dorințe. El ar vrea să te vadă mâniindu-te, ar vrea să te audă spunând cuvinte aspre, ar vrea să știe că ești gelos, arghirofil, pizmuind pe alții pentru averile lor, ar vrea să te vadă biruit de deznădejde. El dorește toate aceste lucruri nu pentru că ar căuta să-ți facă vreun rău ci pentru că îi plac vibrațiile puternice și necontenita lor schimbare.

Tu însă nu dorești niciunul din aceste lucruri; trebuie deci să deosebești dorințele tale de cele ale corpului tău astral.

Trupul tău mental se răsfăță la gândul unei mândre separativități; el își face o părere înaltă despre sine însuși, și una înjositoare despre ceilalți. Chiar atunci când ai reușit să-l îndepărtezi de lucrurile lumești, el mai încearcă să le lege de eul tău, să-ți amintească gândurile privind dezvoltarea ta individuală, în loc să le îndrume spre învățătura Maestrului și spre ajutorul pentru alții.